

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ**

ФАКУЛЬТЕТ №2

**КАФЕДРА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Право
Шифр за ОПП: ОК 1

Мова навчання: українська

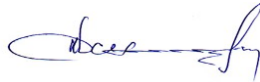
ЗОЗУЛЯ Євген,

професор кафедри державно-правових дисциплін та безпеки життєдіяльності
факультету № 2, д.ю.н., професор

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та безпеки життєдіяльності факультету №2 ДонДУВС

Протокол №1 від «05» вересня 2024 року

Т.в.о. завідувача кафедри

Руслан МИХАЙЛОВ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Право»

Гарант ОПП
05 вересня 2024 року

Катерина НЕСТЕРЕНКО

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Мова навчання:	українська	
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Кількість кредитів:	4	4
Загальна кількість годин:	120	120
Модулів:	1	1
Змістових модулів:	1	1
Рік підготовки:	1-й	1-й
Семестр:	1-й	1-й
Лекції:	20 годин	10
Семінарські:	20 годин	10
Практичні:	-	-
Самостійна робота:	80 годин	100
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	1:5

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Формування та розвиток компетентностей, необхідних для розуміння природи, функцій та системи права, а також механізму правового регулювання суспільних відносин, підготовка фахівців, які, керуючись принципом верховенства права, здатні професійно застосовувати на практиці здобуті загальнонаукові та юридичні знання, вільно орієнтуватися у правових інститутах базових галузей права.

Завдання: вивчення вітчизняного досвіду розбудови державності та законотворчості на всіх її історичних етапах; розкриття історичних закономірностей обґрунтування різноманітних концептів права та держави України; визначення основоположних політико-правових категорій та понять курсу. Формування здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про

природу і суспільство та у розвитку суспільства

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна є вихідною. Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому будуть використовуватися під час опанування таких навчальних дисциплін: «Історія держави і права зарубіжних країн», «Теорія держави та права», «Конституційне право», «Філософія права», «Судові та правоохоронні органи України».

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Результати навчання дисципліни	Програмні результати навчання			
	РН 3 (шифр програмно го результату з ОПП)	РН 5	РН 18	РН 19
Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел	+			
Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю		+		
Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи			+	
Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів				+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	ср		л	п/с	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історія держави і права України												
Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна. Стародавні держави і право на території України.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 2. Держава та право Київської Русі та Галицько-Волинської держави (кінець VIII ст. – друга половина XIV).	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Тема 3. Державно-правове становище українських земель в складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського та Речі Посполитої (друга половина XIV-середина XVII ст.).	12	2	2	-	-	8	12	-	-			12
Тема 4. Запорізька Січ, її політичний устрій та право.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 5. Українська гетьманська держава: державний лад, суспільний устрій і право (друга половина XVII - XVIII ст.).	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Державно-правове становище Українських земель імперської доби (кінець XVIII ст. – 1918 рр.).	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 7. Держава і право України в період національно-визвольних змагань і відродження української державності (1917 – 1921 рр.).	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8

Тема 8. Радянська державність і право в Україні 20-30-х років ХХ ст. Державність і право в західноукраїнських землях: між двома світовими війнами.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 9. Радянська державність та право в Україні (1946-1991 рр.).	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Тема 10. Держава та право незалежної України (1991 р. - до сьогодення).	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Усього годин	120	20	20	-	-	80	120	10	10			100

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема № 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна. Стародавні держави і право на території України.

Історія держави і права України як фундаментальна юридична дисципліна. Предмет, завдання, функції історії держави і права України. Місце в системі юридичних державно – правових дисциплін. Методологія курсу «Історія держави і права України». Періодизація історії держави і права України. Історичні джерела та основні етапи історіографії держави і права України.

Значення історії держави і права України, її роль у професійній підготовці юриста. Основна наукова і навчально-методична література з курсу. Організація навчального процесу з історії держави і права України. Стародавні держави і право на території України. Скіфія: держава, право та суспільство. Характер суспільних відносин. Поділ скіфських племен. Деспотична монархія. Народні збори, рада старійшин і племінних вождів. Правова система. Судочинство.

Античні міста - держави: державно - правовий та суспільний розвиток. Грецька колонізація Північного Причорномор'я, її основні етапи. Античні міста-держави. Ольвія, Феодосія, Пантікапей, Херсонес, Тіра. Суспільна організація. Державний лад. Демократична й аристократична республіка. Народні збори. Рада міста. Вибірні колегії. Архонти, стратеги, агораномі, астиноми, продики. Суд. Джерела й основні риси права. Злочини й покарання.

Особливості держави і права Боспорського царства. Виникнення, розвиток і занепад царства, особливості його суспільного ладу і державно-правових інститутів.

Тема № 2. Держава та право Київської Русі та Галицько-Волинської держави (кінець VIII ст. – друга половина XIV).

Походження слов'ян. Племена антів, їх суспільний лад. Теорії походження давньоруської держави. Формування і розвиток Київської держави. Суспільний лад Київської Русі. Адміністративно-державний устрій Київської Русі: центральне управління, управління територіями.

Судова система Київської держави. Право Київської Русі. Джерела давньоруського права. «Руська правда» – джерело історії та правової системи Київської Русі. Редакції «Руської правди». Особливості правової системи Київської Русі та її значення.

Утворення Галицько-Волинського князівства. Суспільний устрій. Характер феодалізму. Земельна аристократія. Середньозаможні та дрібні бояри. Духовенство. Галицька митрополія. Міське населення. Феодально залежні селяни. Смерди. Холопи.

Державний лад Галицько-Волинської держави. Адміністративне управління територіями князівства.

Право Галицько-Волинської держави. Джерела права. Звичаї. «Руська Правда». Князівські грамоти. Міжкнязівські договори. Галицько-Волинський літопис. Магдебурзьке право. Волоське право. Правові пам'ятки, Галицько-Волинської держави. Особливості правової системи.

Тема № 3. Державно-правове становище українських земель в складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського та Речі Посполитої (друга половина XIV-середина XVII ст.).

Українські землі як об'єкт експансії сусідніх держав. Особливості литовського проникнення в Україну. Польсько-литовські унії і зміни в правовому статусі українських земель.

Державний лад. Великокнязівська влада та зміни її прерогатив. Пани-рада. Таємна рада. Великий вальний сейм. Центральна адміністрація. Місцева адміністрація. Міста.

Суспільний устрій України у складі Великого Князівства Литовського. Правова характеристика верст панівного та залежного населення.

Джерела права. Литовські статuti: зміст, значення. Основні риси цивільного, шлюбно-сімейного, кримінального та процесуального права. Судова система.

Люблінська унія 1569 р. та створення Речі Посполитої. Берестейська церковна унія та її наслідки. Польська експансія та її відбиток на соціальну й політичну еволюцію українського суспільства. Суспільний устрій. Система органів місцевого управління. Магістрат – адміністративний і судовий орган міського самоврядування.

Судова система. Сеймовий та королівський суди. Коронний та Литовський трибунали. Система станово-шляхетських судів у повітах. Земські суди. Гродські суди (вищі й нижчі). Підкоморські суди. Церковні суди: духовні, доменіальні та монастирські. Рецепція Річчю Посполитою правової системи Великого князівства Литовського. Джерела церковного права. Право власності. Правовий режим маєтків. Спадкове право. Зобов'язальне право.

Правове регулювання шлюбно-сімейних відносин. Поняття і види злочинів. Система покарань. Судовий процес.

Тема № 4. Запорізька Січ, її політичний устрій та право.

Запорізьке козацтво: генезис, характерні риси та особливості. Причини появи та джерела формування козацтва. Склад та диференціація.

Особливості суспільно - політичного устрою. Військовий та адміністративно-територіальний устрій. Характерні риси української козацької держави. Політичний устрій Запорізької Січі. Органи влади і самоуправління Запорізької Січі. Особливості козацької форми державності

Судовий устрій та судовий процес. Судові установи Запорізької Січі. Судова практика.

Джерела права. Звичаєве козацьке право. Цивільно-правові норми. Кримінально - правові норми. Система покарань. Характерні риси права.

Тема № 5. Українська гетьманська держава: державний лад, суспільний устрій і право (друга половина XVII - XVIII ст.).

Державний устрій Гетьманщини. Адміністративно - територіальний поділ. Центральні органи влади і управління. Гетьман. Генеральна військова рада. Старшинська рада. Генеральна військова канцелярія. Органи місцевого управління та влади.

Суспільний устрій Гетьманщини правове становище тогочасних верств населення. Становий устрій. Знатне військове товариство. Українська шляхта. Козаки. Міське населення. Духовенство. Селяни. Гетьманські універсали 1760 та 1763 рр. про заборону переходу селян. Указ Катерини II 1783 р. про остаточне закріпачення українського селянства.

Правова система України – Гетьманщини. Звичаєве право. Церковне (канонічне) звичаєве право. Литовські статuti 1529, 1566 і 1588 рр. Збірники Магдебурзького права. Акти міждержавного рівня (гетьманські договірні статті). Конституція Пилипа Орлика 1710 р.

Судова система та судовий процес в Україні - Гетьманщині. Етапи становлення судової системи. Вищі суди. Місцеві суди. Судова реформа 1760-1763 рр. Судовий процес.

Тема 6. Державно-правове становище Українських земель імперської доби (кінець XVIII ст. – 1918 рр.).

Державно-політичний устрій в українських землях у складі Російської імперії. (кін. XVIII ст. – 1917 рр.). Центральні органи. Перетворення намісництв у губернії. Губернатори та генерал - губернатори. Губернські правління і галузеві установи. Повітовий апарат управління. Земський суд. Присутствія. Губернські і повітові дворянські зібрання. Управління в містах. Скасування Магдебурзького права. Градоначальство. Волосні й сільські органи самоврядування.

Правова характеристика суспільних відносин. Зародження ринкових відносин. Правове становище окремих верств населення. Завершення

юридичного закріпачення селян України. Панщина. Урочна система. Місячина. Інвентарні правила 1847-1848 рр. Реформа управління державними селянами 1837-1841 рр. Військові поселення.

Правова система, суди і процес в Україні у складі Російської імперії. Офіційний привід кодифікації місцевого права України. Загальна характеристика основних кодифікаційних проектів: «Звід місцевих законів губерній і областей, приєднаних від Польщі», «Зібрання малоросійських прав», «Звід місцевих законів західних губерній», Повне зібрання законів Російської імперії, Звід законів Російської імперії. Відміна дії норм Магдебурзького права та Литовського статуту. Поширення на Україну загальноімперського законодавства. Уложення про покарання кримінальні і виправні. Сільський судовий статут. Характеристика основних галузей права.

Державний лад та адміністративний устрій українських земель у складі Австро-Угорщини. Перший поділ Польщі 1772 р., Константинопольська австро-турецька конвенція 1775 р. і включення західноукраїнських земель до складу Австрії. «Королівство Галичини і Лодомерії». Революція 1848 р. і створення Головної руської ради у Львові. Зміни в державно - правовому статусі Галичини, Буковини і Закарпаття. Конституція Австрії 1848 р. Открийована конституція 1849 р. Крайові конституції для Галичини і Буковини 1850 р. Австро-Угорська угода 1867 р. та утворення Австро-Угорської монархії. Ціслейтанія і Транслейтанія. Австрійська конституція 1867 р. Відновлення чинності угорської конституції 1848 р. Українські землі після створення Австро-Угорської монархії.

Суспільний лад. Магнати. Рицарі. Трудова шляхта. Міське населення. Селянство. Реформи освіченого абсолютизму 70-80-х років XVIII ст., їх непослідовність. Скасування панщини 1848 р.

Судова система та правоохоронні органи. Повітові, окружні суди. Вищий крайовий суд. Верховний судовий і касаційний трибунал. Імперський суд. Адміністративний трибунал. Військові суди.

Правова система на західноукраїнських землях. Джерела права (конституція, імператорські патенти, закони рейхсрату, кодекси). Найважливіші інститути окремих галузей права. Право власності. Зобов'язальне право. Спадкове право. Сімейне право. Кримінальне право. Судочинство.

Тема № 7. Держава і право України в період національно-визвольних змагань і відродження української державності (1917 – 1921 рр.).

Суспільно-політичний лад і право в добу Центральної Ради. Лютнева революція в Росії. Повалення самодержавства і утворення Тимчасового уряду. Боротьба за національно - державне відродження України. Утворення Української Центральної Ради (УЦР) та еволюція її юридичного статусу. Всеукраїнський національний конгрес 5-7 квітня 1917 р. Комітет УЦР (Мала рада). Утворення місцевих українських рад.

I універсал УЦР від 10 червня 1917 р. Утворення Генерального секретаріату. II універсал УЦР від 3 липня 1917 р. Статут вищого управління України від 29 липня 1917 р. Тимчасова інструкція Генеральному секретаріату Тимчасового уряду від 4 серпня 1917 р.

III універсал УЦР від 7 листопада 1917 р. і проголошення УНР. Правове становище УЦР, Малої ради та Генерального секретаріату. Організація місцевої влади. Комісари УЦР. Судові органи. Органи охорони правопорядку і державної безпеки. Військове будівництво.

IV універсал УЦР від 9 січня 1918 р. Проголошення самостійності і незалежності УНР. Створення Ради народних міністрів. Окупація України австро-німецькими військами. Останні дні УЦР й повчальні уроки.

Законодавча діяльність УЦР. Закон про порядок видання нових законів від 25 листопада 1917 р. Закони в галузі державного будівництва. Правове забезпечення економічного будівництва. Соціальне законодавство. Нормативні акти з кримінального права. Конституція УНР, її зміст і значення.

Українська держава за Гетьманату П. Скоропадського. Переворот П. Скоропадського 29 квітня 1918 р. та його юридичне закріплення («Грамота до всього українського народу» та Закони про тимчасовий державний устрій від 29 квітня 1918 р.). Внутрішня і зовнішня політика гетьмана.

Організація державної влади. Форма державного правління. Гетьман, його повноваження. Рада міністрів. Міністерства. Фінансова рада. Місцеві органи. Розпуск земельних комітетів УЦР. Губернські і повітові старости. Судові реформи. Військове будівництво. Організація козацтва. Закон про державну варту від 18 травня 1918 р.

Законодавча процедура. Особливості дії нормативних актів часів царизму, Тимчасового уряду та УНР на території Української Держави. Правові основи процесу законотворчості. Законодавчі акти з окремих галузей права. Каральна спрямованість кримінального права. Порушення прав і свобод особи.

«Грамота до всіх українських громадян» від 14 листопада 1918 р. Зміна політичного курсу. Падіння гетьманату.

Держава і право України в період Директорії УНР. Українська держава часів Директорії. Створення Директорії та її політико - правова платформа. Декларація Директорії від 26 грудня 1918 р. Відновлення УНР. Рада народних міністрів. Місцеві органи влади. Судові органи. Трудовий принцип розбудови держави. Конгрес трудового народу України 23-28 січня 1919 р. Реорганізація Директорії, її взаємовідносини з урядом.

Акт злуки УНР та ЗУНР, його правове оформлення та юридичні наслідки. Оголошення війни радянській Росії. Зміни у складі Директорії. Варшавський договір від 21 квітня 1920 р. та його політико - правова оцінка. Всеукраїнська національна рада. Незреалізовані проекти конституцій УНР. Закони від 12 листопада 1920 р. «Про тимчасове верховне управління та порядок законодавства в УНР» та «Про Державну Народну Раду». Ризький мирний договір 1921 р., його політико-правові наслідки для України. Державний центр УНР в еміграції та його політико-правова платформа.

ЗУНР: формування держави та джерела права. Розпад Австро-Угорщини. Проголошення ЗУНР. Державний лад. Вищі органи влади й управління. Українська національна рада. Місцева влада та управління. Повітові комісари. Громадські (сільські і містечкові) комісари. Повітові національні ради. Судова система та інші правоохоронні органи. Збройні сили.

Об'єднання УНР і ЗУНР в єдиній соборній Українській державі. Соціально-політичні та економічні перетворення у ЗУНР. Конституційне законодавство. Закони «Про про уживання української мови...» від 15 лютого 1919 р., «Про громадянство та правовий статус чужинців» від 8 квітня 1919 р., «Про земельну реформу» від 14-15 квітня 1919 р. Польсько - українська війна. Проголошення президента диктатором ЗУНР і створення Колегії уповноважених.

Визнання Радою послів Антанти за Польщею права на окупацію Східної Галичини. Еміграційний уряд ЗУНР. Проект основ державного устрою Галицької Республіки 1921 р. Рішення Ради послів від 14 березня 1923 р. про анексію Східної Галичини Польщею. Причини падіння ЗУНР.

Тема № 8. Радянська державність і право в Україні 20-30-х років ХХ ст. Державність і право в західноукраїнських землях: між двома світовими війнами.

Формування радянської державності в Україні (1917 – 1920 рр.). Жовтневий переворот 1917 р. у Петрограді. Перший всеукраїнський з'їзд рад та юридична сила його рішень. Окупація України радянськими військами. Проголошення Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР). Встановлення воєнно-більшовицької партійної диктатури.

Центральні органи влади та їх еволюція. Місцеві ради. Надзвичайні органи радянської влади. Державні утворення радянського типу на території України.

Органи управління народним господарством. Воєнний комунізм, його юридичне оформлення. Судова система. Народні суди. Революційні трибунали. Верховний касаційний суд. Всеукраїнська і місцеві надзвичайні комісії. Позасудові репресії. Організація радянської міліції. Будівництво радянських збройних сил. Джерела радянського права. Перші декрети в галузі цивільного, сімейного, трудового, земельного, кримінального права. Декрети про націоналізацію власності, правове регулювання розподілу. Конституція УСРР. Початок кодифікації законодавства.

Соціалістична державність і право в Україні (1921 – 1929 рр.). Передумови та характерні особливості першої кодифікації. Посилення ролі загальносоюзного законодавчого регулювання. Характеристика права. Особливості радянського законодавства. Конституційне право. Зміни і доповнення до Конституції УСРР у 1925 р. Конституція УСРР 1929 р. Позбавлення та обмеження виборчих прав. Цивільне право. Цивільний кодекс 1922 р. Сімейне право. Кодекс законів про родину, опіку, шлюб і про акти громадянського стану 1926 р. Трудове право. Кодекс законів про працю 1922 р. Земельне право. Земельний кодекс 1922 р. і зміни до нього 1927, 1929 рр.

Кодекс законів про народну освіту 1922 р. Адміністративний кодекс 1927 р. Кримінальне право. Кримінальні кодекси 1922 і 1927 рр. Процесуальне право. Виправно-трудове право. Виправно-трудоий кодекс 1925 р.

Правова система в Україні в 30-х рр. ХХ. Внутрішнє становище УСРР на початку 20-х рр. Банкрутство більшовицької економічної політики. Законодавче закріплення нової економічної політики. Українізація, її правова основа.

Державний лад. Передумови утворення і юридичне оформлення СРСР. Зміни в структурі органів влади і управління. Вищі органи влади і управління УСРР. Всеукраїнський з'їзд рад. Всеукраїнський центральний виконавчий комітет (ВУЦВК). Президія ВУЦВК. Місцеві органи влади і управління. Адміністративно - територіальна реформа. Судова система та інші правоохоронні органи. Деформації юридичного та фактичного статусу України в складі СРСР.

Державний лад. Центральні органи влади і управління. Всеукраїнський з'їзд рад (з 1935 р. - з'їзд рад УРСР). Всеукраїнський центральний виконавчий комітет (з 1935 р. - Центральний виконавчий комітет УСРР). Президія ВУЦВК (ЦВК УРСР). Верховна рада УРСР. Рада народних комісарів. Місцеві органи влади. Перебудова роботи сільських рад як органів боротьби за суцільну колективізацію та «ліквідацію куркульства як класу» та її правова база. Черговий етап адміністративно - територіальної реформи, її вплив на зміну системи місцевих органів державної влади. Централізація правоохоронної системи. Посилення ролі позасудових репресивних органів.

Правова система та її характерні риси. Конституційне право. Цивільне право. Трудове право. Колгоспне і земельне право. Кримінальне право. Кримінально-процесуальне законодавство.

Державність і право в західноукраїнських землях: між двома світовими війнами. Державна політики Польщі щодо України. Місцева влада. Державне управління: загальна адміністрація, спеціальна адміністрація на українських землях. Державний лад Буковини. Становлення фашистського режиму генерала Й. Антонеску. Державний лад Закарпатської України. Проголошення 15 березня 1939 року незалежності Карпатської України. Боротьба Карпатської України проти угорської агресії. Втрата незалежності Карпатської України.

Тема № 9. Радянська державність і право України (1945-1991 рр.).

Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Посилення сталінізму в 1945-1953 рр. Ліквідація надзвичайних державно - правових інституцій у перші повоєнні роки. Перетворення РНК УРСР у Раду Міністрів УРСР. Посилення централізованої бюрократичної системи управління державою. Зміни в системі органів юстиції, прокуратури, державної безпеки і внутрішніх справ.

Право. Посилення праворегулюючої ролі партійних органів. Цивільне право. Зміцнення державної власності. Націоналізація в західних областях, Буковині та Закарпатті. Регулювання господарсько-договірних відносин.

Особиста власність. Трудове право. Колгоспне право. Кримінальне законодавство. Проголошення амністії. Нові склади державних злочинів. Процесуальне законодавство.

Період розкладу сталінізму (1953 - перша половина 1960-х рр.). Хрущовська «відлига». Вищі органи державної влади. Раднаргоспи. Державні комітети. Розширення прав УРСР. Державний лад. Місцеві органи державної влади і управління. Перебудова судової системи та посилення прокурорського нагляду. Закон про судоустрій СРСР 1959 р. Положення про прокурорський нагляд в СРСР 1955 р. Реорганізація органів держбезпеки і внутрішніх справ. Товариські суди. Народні дружини. Кодифікація законодавства. Цивільне право. Трудове право. Колгоспне право. Кримінальне право. Кримінальне судочинство.

«Брежнєвський період» неосталінізму (середина 1960-х - середина 1980-х рр.). Консервативна і реформаційна лінії. Реорганізація системи рад. Доктрина «загальнонародної держави». Правовий статус УРСР як союзної республіки. Закон СРСР від 2 жовтня 1965 р. про зміну системи органів управління промисловістю країни. Ліквідація республіканських рад народного господарства та рад народного господарства економічних районів. Збільшення кількості союзних міністерств і відомств.

Державне будівництво УРСР. Верховна Рада УРСР. Президія Верховної Ради УРСР. Рада Міністрів УРСР. Закон про Раду Міністрів від 19 грудня 1978 р. Державні комітети, міністерства та відомства. Місцеві органи державної влади і управління, їх виконавчі і розпорядчі органи. Конституція УРСР 1978 р., її характерні риси.

Перебудова. Зміни в державному статусі УРСР. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Закон «Про економічну самостійність Української РСР» від 3 серпня 1990 р. Зміни у політичній системі республіки: зміна статті Конституції про принцип демократичного централізму, скасування статті про керівну і спрямовуючу роль КПРС у суспільному та державному житті. Розмежування повноважень між представницькими, виконавчими та судовими органами. Зміни в структурі вищої виконавчої влади. Закон УРСР «Про місцеві Ради народних депутатів УРСР та місцеве самоврядування» від 7 грудня 1990 р. Конституційний статус Кримської Автономної республіки. Реформування судової системи.

Зміни в законодавстві УРСР. Право забезпечення переходу економіки на систему ринкових відносин. Цивільне право як основний регулятор ринкових відносин. Законодавство про підприємницьку діяльність. Реформаторські зрушення в трудовому законодавстві. Реформування законодавства в соціально - культурній сфері. Зміни в кримінальному законодавстві. Процесуальне законодавство.

Тема № 10. Держава та право незалежної України (1991 - до сьогодні).

Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Всеукраїнський референдум та вибори Президента України 1 грудня 1991 р.

Розпад СРСР. Угода про утворення СНД. Запровадження атрибутів державності. Конституційний договір 8 червня 1995 р. Прийняття Конституції України 28 червня 1996 р. Структура, основні положення і значення Основного Закону держави.

Конституційна форма правління, державного устрою та політичного режиму України. Територіальний устрій. Основи виборчої системи України. Референдум. Правовий статус народних депутатів.

Верховна Рада України. Президент України. Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації. Міське самоврядування. Прокуратура. Конституційний Суд України.

Гуманізація правових відносин в Україні. Реформування усіх галузей права. Цивільне законодавство. Правова регламентація майнових відносин в умовах становлення ринкової економіки. Правові основи підприємницької діяльності. Зміни в трудовому законодавстві. Аграрне законодавство. Істотні зміни в кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві. Проблеми і прорахунки в державно-правовому будівництві.

Революція Гідності 2013-2014 рр. – наймасштабніша подія в новітній історії України. Реформа децентралізації влади. Зміни до Конституції, які закріплюють курс України на членство в Європейському Союзі та НАТО. Адміністративно-територіальна і судова реформи в Україні.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

5.2.1. Поточне оцінювання знань Здобувачів на денній та заочній формах здобуття вищої освіти в Університеті здійснюється за 4-бальною системою, де 5 балів відповідає оцінці «відмінно», 4 бали відповідає оцінці «добре», 3 бали відповідає оцінці «задовільно», 0 балів відповідає оцінці «незадовільно».

5.2.2. Підсумкове/семестрове оцінювання знань Здобувачів за результатами вивчення освітніх компонент на денній та заочній формах здобуття вищої освіти в Університеті здійснюється за 100-бальною уніфікованою системою, яка поширюється на всі навчальні дисципліни

незалежно від обсягу та тривалості викладання. Розподіл балів за формами організації освітнього процесу наведений в таблиці (див. Таблицю 1).

Таблиця 1. Розподіл балів за формами організації освітнього процесу.

Денна форма	Заочна форма
Аудиторна робота – 40 балів	Аудиторна робота – 20 балів
Самостійна робота – 20 балів	Самостійна робота – 40 балів
Екзамен – 40 балів	Екзамен – 40 балів
Усього за навчальну дисципліну – 100 балів	Усього за навчальну дисципліну – 100 балів

5.2.3. Для денної форми навчання поточна успішність (кількість балів) Здобувачів за аудиторну роботу (на семінарських та практичних заняттях) визначається за такою формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 8 =$$

Коефіцієнт максимально можливого балу за аудиторну роботу, який для денної форми навчання складає 8, визначається шляхом ділення максимального балу за аудиторну роботу на максимально можливу оцінку ($40/5=8$).

Розподіл 20 балів за самостійну роботу визначається рішенням кафедри з урахуванням змісту запропонованих у методичних рекомендаціях завдань на її виконання.

5.2.4. Для заочної форми навчання поточна успішність (кількість балів) Здобувачів за аудиторну роботу (на семінарських та практичних заняттях) визначається за такою формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 4 =$$

Коефіцієнт максимально можливого балу за аудиторну роботу, який для заочної форми навчання складає 4, визначається шляхом ділення максимального балу за аудиторну роботу на максимально можливу оцінку ($20/5=4$).

Розподіл 40 балів за самостійну роботу визначається рішенням кафедри з урахуванням змісту запропонованих у методичних рекомендаціях завдань на її виконання.

5.2.5. Підсумковий контроль – екзамен складається Здобувачами в обов'язковому порядку.

– 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

– 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

– 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

– 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

- оцінка 5 «відмінно» – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

- оцінка 4 «добре» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

- оцінка 3 «задовільно» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

- оцінка 0 «незадовільно» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

- 1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

- 1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);
 - 1 бал - теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;
 - 2 бали - грамотна і аргументована презентація реферату.
- Кожну оцінку викладач повинен аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.
82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувач освітнього рівня «Бакалавр»у надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач освітнього рівня «Бакалавр» повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Єрмолаєв В.М. Історія держави і права України: підручник. Харків: Право, 2021. 472 с.

2. Історія держави і права України [Текст] : підручник / [Бандурка О. М. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 447 с.

3. Історія держави і права України. Курс лекцій / В.М. Щербатюк (кер. автор. кол.). П.П. Захарченко, О.В. Кузьминець та ін. Київ: Видавництво «Фенікс», 2018. 496 с.

4. Історія держави і права України [Текст] : акад. курс : підручник / проф. Б. Й. Тищик, проф. І. Й. Бойко ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Київ: Ін Юре, 2015. 807 с.

Додаткові

1. Історія держави і права України. Частина I : навчальний посібник (опорні конспекти лекцій) / Укладачі Зозуля Є.В., Дацюк Т.К., Іванов І.В. Київ: Алерта, 2023. 240 с.

2. Шевченко А. Є. Історія держави і права України: навч.-метод. посібник / А. Є. Шевченко, С. В. Кудін. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 688 с.

3. Історія держави і права України [Текст] : навч. посіб. / Маложон О. І.; Міжнар. акад. фундам. основ буття, Міжнар. фонд акад. П. П. Михайленка. Київ : Аванпост-прим, 2014. 183 с.

4. Історія держави і права України [Текст] : підручник / О. І. Нелін. Київ : Київський університет, 2016. 717 с.

5. Історія держави і права України [Текст] : [навч. посіб.] / І. А. Демешко. Дніпропетровськ : Адверта, 2015. 209 с.

6. Історія України і її державності: осучаснений погляд [Текст] : навч. посіб. / Микола Михайлуца, Олена Шипотілова ; Одес. нац. мор. ун-т, Навч.-наук. мор. гуманітар. ін-т. Херсон : Олді-плюс, 2018. 173 с.

7. Історія держави і права України [Текст] : курс лекцій / [В. М. Щербатюк та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук, проф. В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Фенікс, 2018. 495 с.

8. Історія держави та права України [Текст] : навч.-метод. посіб. для курсантів та студентів ден. форми навчання / В. М. Пекарчук, В. С. Олійник ; Акад. Держ. пенітенціар. служби. Чернігів : Акад. ДПтС, 2018. 151 с.

9. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи і семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія держави і права України» [Текст] : відповідно до вимог ЕCTS: галузь знань 0304 «Право», освіт.-кваліфікац. рівень «Бакалавр», напрям підгот. 6.030401 «Правознавство» для студентів I курсу / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого» ; [уклад.: В. Д. Гончаренко та ін.]. Харків : [б. в.], 2012. 72 с.

10. Історія держави і права України [Текст] : посіб. для підгот. до іспитів / В. І. Орленко, В. В. Орленко. Вид. 5-е, стер. Київ : Паливода А. В. [вид.], 2013. 162 с.

11. Історія держави і права України [Текст] : посіб. для підгот. до іспиту / Д. А. Шигаль. Харків : Право, 2017. 249 с.

12. Історія держави і права України: практикум [Текст] : навч. посіб. для курсантів, студентів, слухачів ВНЗ МВС України / М. Ю. Бурдін [та ін.] ; [за ред. М. Ю. Бурдіна] ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Бровін О. В. [вид.], 2017. 443 с.

13. Кульчицький В.С. Тищик Б.Й. Історія держави і права України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2017. 624 с.

14. Плани семінарських занять з історії держави і права України для студентів I курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 36 с.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : офіц. вид. / Верховна Рада України. К.: Алерта, 2019. 112 с.

2. Декларація про державний суверенітет України. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1990. № 31. Ст. 429.

3. Акт проголошення незалежності України. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 38. Ст. 502.

4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30 вересня 2019 року №722/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 31.07.2024)

Джерела права

1. Історія держави і права України [Текст] : хрестоматія-практикум : навч. посіб. для студентів ВНЗ України напряму підгот. 6.030202 «Міжнародне право» / О. А. Гавриленко, І. А. Логвиненко, Л. В. Новікова ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 346, [1] с.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-телекомунікаційна система «МІА:Освіта». URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=550>

2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

4. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Національної поліції України. URL:
<https://www.npu.gov.ua/>